

Łukasz Lewkowicz, Michał Paszkowski

Słowacja: gra wokół dostaw ropy naftowej z Rosji

Na Słowacji od dłuższego czasu trwa debata na temat możliwego wprowadzenia przez państwa Unii Europejskiej embarga na import ropy naftowej z Rosji. Rząd słowacki liczy na uzyskanie odpowiedniego okresu derogacji od tych przepisów. Jako problem wskazuje względy technologiczne oraz infrastrukturalne. Duże kontrowersje budzi projekt wprowadzenia specjalnego podatku na import ropy naftowej, którego celem jest pozyskanie środków finansowych od spółki Slovnaft.

Dostawy i przerób ropy naftowej w rafinerii. Na Słowacji funkcjonuje jedna rafineria w Bratysławie (przerób na poziomie 124 tys. baryłek dziennie), która należy do firmy Slovnaft (spółka córka Grupy MOL). Dostawy surowca do zakładu obecnie odbywają się wyłącznie poprzez rurociąg *Przyjaźń*, a tym samym jest tam przerabiany tylko surowiec z Rosji (*Urals*). Przez lata nie przerabiano w rafinerii innych gatunków, a przeprowadzone prace remontowe i modernizacyjne były nakierowane na zwiększenie głębokości przerobu. W efekcie wraz z tym procesem rosła paleta gatunków, które obecnie zakład jest w stanie przerobić, ale nadal bardziej opłacalne jest wykorzystanie do tego procesu ropy naftowej z Rosji. Tym samym rafineria w Bratysławie należy do jednych z najnowocześniejszych zakładów w Europie Środkowej z wysokim poziomem wskaźnika kompleksowości Nelsona (11,5 pkt). Chociaż rafineria jest w stanie przerobić inne (alternatywne do *Urals*) gatunki, koncentruje się na przerobie ropy naftowej z Rosji, ponieważ uzysk produktów jest najkorzystniejszy.

W kontekście dostaw z alternatywnych źródeł istnieje możliwość zaopatrzenia zakładu w surowiec poprzez rurociągi *Adria* (400 tys. baryłek dziennie na terenie Chorwacji i 280 tys. baryłek dziennie na terenie Węgry) oraz *Šahy-Százhalombatta* (120 tys. baryłek dziennie), których zdolności przeładunkowe są optymalne dla tego zakładu (rozbudowa połączenia *Šahy-Százhalombatta* nastąpiła w 2015 r., a zdolność do dywersyfikacji źródeł i kierunków dostaw została sprawdzona w 2019 r. w trakcie kryzysu naftowego w związku z wysokim poziomem chlorków organicznych w ropie naftowej z Rosji). Tym samym rafineria posiada możliwości technologiczne i infrastrukturalne umożliwiające import innych gatunków ropy naftowej.

Pomimo tego Słowacja zwróciła się do UE o trzyletnie zwolnienie z embarga na import ropy naftowej z Rosji. Zdaniem wicepremiera i ministra gospodarki Richarda Sulíka (SaS) Słowacja, podobnie jak Węgry i Czechy, jest w szczególnej sytuacji, ponieważ w przeciwieństwie do innych państw UE nie ma możliwości natychmiastowej zmiany dostawców ropy naftowej. W ocenie wicepremiera problemem jest niewystarczająca przepustowość ropociągu *Adria*, a zmiana technologii w rafinerii Slovnaft, związana z dostawami innego rodzaju ropy naftowej, będzie wymagała czasu i nakładów finansowych. Premier Eduard Heger (OĽaNO), który jest zwolennikiem jednności unijnej w zakresie sankcji energetycznych wobec Rosji, zaproponował skrócenie okresu derogacji dla Słowacji do dwóch lat. Przedstawiciele koalicji rządowej z SaS i Sme rodina podchodzą jednak sceptycznie do tej propozycji i podkreślają, że Slovnaft nie będzie w stanie technicznie w tym czasie odciąć się od rosyjskiej ropy naftowej.

Nowy podatek od ropy naftowej z Rosji. W dniu 18 maja 2022 r. rząd Słowacji zatwierdził przyjęcie specjalnego podatku, którym zostanie objęta rafineria w Bratysławie (teraz projekt będzie procedowany w parlamencie). Była to autorska propozycja zgłoszona przez wicepremiera i ministra finansów Igora Matoviča (OĽaNO). Stawka podatku ma wynieść 30% i będzie obliczana na podstawie całkowitego wolumenu przerobionego surowca oraz spreadu pomiędzy gatunkami *Urals* (Rosja) i *Brent* (UK). Nowe prawo ma mieć charakter tymczasowy i ma obowiązywać do 2024 r. (lub do zniknięcia dużej różnicy między ceną zakupu a ceną referencyjną). Zakłada się, że do budżetu państwa z tytułu nowej daniny trafi ok. 300 mln EUR. Wicepremier Matovič chce przeznaczyć uzyskane w ten sposób pieniądze na sfinansowanie przyjętego w ostatnich dniach przez parlament tzw. pakietu antyinflacyjnego. Jego zdaniem, Slovnaft nie podniesie cen paliw po wprowadzeniu dodatkowego opodatkowania,

a gdyby tak zrobił, wówczas państwo wprowadzi dodatkowe regulacje. Ponadto jest on przekonany, że pozostałe partie koalicji rządowej nie będą się sprzeciwiać w parlamencie przyjęciu nowego podatku.

Odpowiadająca za kwestie gospodarcze partia SaS nie zgadza się jednak z przyjętym przez rząd projektem legislacyjnym w obecnym kształcie. Wicepremier Richard Sulík wraz z pozostałymi członkami rządu z rekomendacji SaS podeszli sceptycznie do propozycji wprowadzenia nowego podatku, ponieważ według nich spowoduje to wzrost cen paliw na stacjach. Jednocześnie nie skorzystali z prawa weta i nie zablokowali propozycji Igora Matoviča na etapie konsultacji międzyresortowych. Richard Sulík nie wykluczył jednak zawetowania w parlamencie ustawy o nowym podatku.

Zalety i wady takiego rozwiązania. Zdaniem ekspertów, wprowadzenie nowego podatku będzie miało kilka zalet w porównaniu z embargiem na dostawy ropy naftowej z Rosji. W ramach przedstawianych argumentów wskazuje się, że nie dojdzie do natychmiastowego zakłócenia dostaw z potencjalnie negatywnymi skutkami dla gospodarki Słowacji, a taka sytuacja zwiększy również motywację Slovnaftu do poszukiwania nowych dostawców. Jednocześnie zmniejszy się wpływy budżetowe Rosji, ponieważ strona rosyjska będzie musiała zaoferować swoją ropy naftową z jeszcze większym upustem, aby zachować konkurencyjność. Ponadto środki pozyskane z nowego podatku mogą zostać wykorzystane, poza wsparciem pakietu antyinflacyjnego, na jakiś specjalny fundusz na odbudowę Ukrainy lub na szybką transformację sektora energetycznego.

Zauważalne są również zagrożenia związane z przyjęciem przez rząd wspomnianego podatku. Nowa danina budzi przede wszystkim wątpliwości prawne. Na konkurencyjnym rynku UE wprowadzenie podatku tylko dla jednej firmy wydaje się bezprawne i instytucje UE mogą na to patrzeć niechętnie. Drugim poważnym problemem jest lokalny charakter nowych rozwiązań podatkowych. Podatek od jednej rafinerii będzie miał bowiem minimalny wpływ na rosyjski eksport ropy naftowej do państw UE. Skuteczność opodatkowania ropy naftowej z Rosji nastąpiłaby, gdyby zostało ono przyjęte na poziomie UE.

Wnioski

- Rafineria w Bratysławie posiada odpowiednie zdolności technologiczne oraz infrastrukturalne umożliwiające budowę zróżnicowanej struktury dostaw ropy naftowej. Niemniej z nieznanых powodów rząd (zapewne w oparciu o stanowisko Slovnaft/Grupy MOL, jakoby rafineria w Bratysławie wymagała dalszych prac modernizacyjnych oraz budowy dodatkowych połączeń infrastrukturalnych) wskazuje na potrzebę otrzymania okresu przejściowego na import ropy naftowej z Rosji. Uwzględniając kształtujący się upust cenowy wobec gatunku *Urals*, rafineria w Bratysławie, a tym samym Grupa MOL, znalazłaby się w niezwykle korzystnym położeniu rynkowym. Jednocześnie konkurencyjność rynku paliw w Europie Środkowej byłaby zachwiana, a najwięcej straciłaby firma PKN ORLEN S.A.
- Projekt wprowadzenia specjalnego opodatkowania na rafinerię w Bratysławie jest niezwykle kontrowersyjny. Według projektu ustawy, pozyskane z podatku środki nie zostaną przeznaczone na transformację energetyczną, uzupełnienie rezerw strategicznych lub rozwój obrony przeciwlotniczej czy odbudowę Ukrainy, tylko na finansowanie nowych pakietów socjalnych rządu. Tendencja ta może doprowadzić w przyszłości do dewastacji finansów publicznych. Nowy podatek może także spowodować brak środków Slovnaftu na dalszą modernizację rafinerii w Bratysławie.
- Wprowadzenie tego typu specjalnego podatku może wpłynąć na postrzeganie Słowacji jako państwa nieprzyjawnego dla inwestorów zagranicznych. W tych bowiem okolicznościach każda firma mogłaby być selektywnie opodatkowana przez władze. Biorąc pod uwagę także położenie Słowacji w pobliżu trwającego konfliktu militarnego, może to spowodować w dalszej perspektywie brak nowych inwestycji zagranicznych lub wycofanie się już działających w tym państwie zagranicznych przedsiębiorstw.